

Biruta Irbe: «Dzīvot dzejā ir skaisti»

Inga Kaļva-Miņina

“Esmu piedzimis visšķaistākajā gadalaikā, tā pavasara rosība manī visu laiku mājā, tāpēc jau sirdī tie ābeļziedi raisās,” saka BIRUTA IRBE, kura šovasar piedzīvoja skaistu dzīves mirkli – savas pirmās dzejas grāmatas “Kad sirdī ābeļziedi raisās” iznākšanu. Kā stāsta Biruta, tad viņas dzīves ceļš vienmēr vijies starp divām mājām – Rēzeknes novada Gaigalavas pagasta “Putniem” un Aizkraukli. Dzīvē piedzīvots daudz dažādu mirkļu, nu emocijas un iespaidi apkopoti dzejas grāmatā, turklāt daudzi dzejoļi ir iemantojuši dziesmu skanīgos spārnus. “Dzīvot dzejā ir skaisti, tā ir sava veida laimes zeme,” mūsu sarunas laikā teic dzejniece.

Pastāsti, lūdzu, vairāk par sevi.

– Esmu dzimusi Rēzeknes novada Gaigalavas pagasta «Putnu» ciemā. Tēva un mātes ģimenē augām divi bērni, brālis Jānis bija gadu vecāks, bet nu jau aizsaulē kopš 2015. gada rudens. Pēc skolu beigšanas dzīves un darba gadi grāmatvedes amatā aizritējuši Aizkrauklē, tur ir veidojusies arī mana ģimene. Ceļš vienmēr ir bijis starp divām mājām – «Putniem» un Aizkraukli. No 2016. gada rudens esmu dzimtajās mājās, jo ierados aprūpēt abus vecākus. Šī gada janvārī arī mammiņa Anna devās mūžībā. Pateicos Dievam par šo svētīgo laiku, spēku, ko Viņš dod, lai varu pabūt ar saviem mīļajiem šai saulē, aprūpēt, skatīt neaizmirstamās acis, dzirdēt neaizmirstamo balsi, sajūst neaizmirstamo siltumu. Brālītis arī aizgāja mūžībā, manu roku glāstījis.

Jau būs gads, kopš esmu pensionāres statusā, jo aizgāju priekšlaicīgā pensijā. Pirmos dzejoļiskus

sāku rakstīt, mācoties Rikavas 8-gadīgajā skolā, 4.–5. klasē. Es domāju, ka pašai izmēģināt skaisti sakārtot vārdus un pateikt kādu domu pamudināja tas, ka skolotāji lika mācīties dzeju no galvas un piedalīties skolas pasākumos un dalīllasīšanas konkursos. Atceros arī tās aukstās ziemas, kad brīvdienās bija jābrauc ar skolo-tājām uz Rēzekni, lai piedalītos konkursos.

Lielu ietekmi, kad augām, atstāja mammas, tēva dziedātās dziesmas. Neskatoties uz mazo rociņu, bija sapirkti mūzikas instrumenti – garmoškas un akordeoni, lai abi ar brāli pašmācībā apgūtu mūziku, jo mūzikas skola bija tālu un nebija iespējas izbraukāt. Katrā saiešanā ar kaimiņiem notika dziedāšana – talkās, Ziemassvētkos, rumulēšanās, cūku bēres, notika arī psalmu dziedāšanas par mirušajiem. Tas viss to dvēselīti skaistu darīja. Dzīvot dzejā ir skaisti, tā ir sava veida laimes zeme.

Jūnijā iznāca tava debijas dzejas grāmata ar skaistu nosaukumu «Kad sirdī ābeļziedi raisās». Kas pamudināja uzrakstīto beidzot apkopot un izdot krājumā?

– Laiks jau visu sakārto, arī to, ka man bija pienācis laiks dalīties. Meitas mani mudināja to darīt, pati jau arī zemapziņā sapņoju par grāmatiņu, gribas atstāt meitām, mazbērniem radīto. Neilgi pēc mātes aiziešanas mūžībā saņēmu izdevniecības «Domu pārles» piedāvājumu izdot grāmatiņu, un 12. jūnijā – mammas dzimšanas dienā – tā bija gatava.

Grāmatā dzejoļi ir satikušies, sākot no 2000. gada, pārējie guļ vecās kladēs. Grāmatiņa sadalīta septiņās iedaļās, katru ievada četrināda atbilstoši dzīves gājumam. Vākus un titullapu izrotā meitu – Daigas un Ineses – uzņemtas fotogrāfijas dzimtajās mājās «Putnos».

Kā juties grāmatas prezentācijas svētkos? Kādēļ svētki notika tieši Rēzeknē?

– Emocijas mainās līdz ar gadiem. Kādreiz vairāk smaidīja vaigs, bet sirdī tik daudz nepiepildīja, tagad ir otrādi – esmu dziļas pateicības, prieka piepildīta, bet vaigs paliek nosvērtāks. Apkārt bija brīnišķīgi cilvēki, bet kuri netika uz pasākumu, atsteidzās pirms tam ziedus pasniegt. Daži bija garu ceļu mērojuši no Aizkraukles, arī mūzikas grupa «Emily Family» bija no Aizkraukles, jo grupas vadītājs Artūrs Zemnieks daudzus manus dzejoļus ir pārvērtis dziesmās. Saņēmu arī sūtītos ziedus un apsveikuma kartītes no draugiem Aizkrauklē, kā arī no līnijdejojātāju meitenēm, ar kurām kopā izdejots daudz skaistu meldiņu.

Par telpu sameklēšanu esmu pateicīga Līvijai Smirnovai (*dzejniece Līvija Liepdruvietē – I.K.-M.*). Uzzinājusi par grāmatiņas iznākšanu, viņa man piezvanīja un piedāvāja palīdzību sameklēt telpas. Tad bija sazvanīšanās ar Latgales Kultūrvēstures muzeja vadītāju Anastasiju Strautu, tad – notikuma saskaņošana, un viss notika. Vēlos vēlreiz pateikties visiem līdzcildvēkiem, kas bija kopā ar mani, muzeja brīnišķīgajam kolektīvam, apmeklētājiem, sveicējiem. Tie mirkli ir neaizmirstami. Grāmatas prezentācijas laikā muzejā bija aplūkojama Zaigas Siliņas brīnišķīgā krustdūrienā izšūto gleznu izstāde «Dvēseles prieks». Tas deva vēl papildu emocijas.

Kur līdz šim tavi darbi ir publicēti un kādos pasākumos izskanējuši?

– Pirmais iznāciens plašākai publikai laikam bija 2001. gadā, kad Latvijas Radio 2 izsludināja konkursu – dziesmai «Sniegpārslas krīt» sarakstīt vārdus (komponists

Ineses Irbes foto

Birutas Irbes dzejoļi

Kad sirdī ābeļziedi raisās

Kad sirdī ābeļziedi raisās,
Kad veras pumpuri
un plaukst,
Tu staigā ābeļziedu takas,
Kur sirds pēc mīlestības alkst.

Pumpuri tik daudzsološi,
Sapņi, ilgas jāuzbur!
Šaubu krustcelēs kad nonāc,
Ceļš tevi neved it nekur.

Apstājies! Lai tālāk ietu,
Gaidi, ābeles kad snigs!
Baltu skatīs saules rietu
Tava ābeļzieda sirds.

Te iestādīts esmu (Tēvam)

Speru soļus,
Lapu švirkstoņa. Zīles.
Lai cik dīvaini šķistu,
Neesmu vīlies!

Te iestādīts esmu,
Līdz ar ozoliem audzis,
Savus putnēnus gaidījis,
Mājās saucis.

Vienmēr vēlējies,
Latvijas zemē lai augtu,
Kur gan citur
par latvieti
lai mani sauktu?

Raimonds Pauls). Vajadzēja iesūtīt pantus pēc iezīmētām taktīm, kas bija publicētas avīzē «Rīgas Viļņi». Konkursa noslēgumā, ap Ziemassvētkiem, pirmo trīs vietu ieguvēji tika paaicināti uz radio. Es nopelnīju 2. vietu un vedu mājās putekļu sūcēju, kurš vēl tagad rūc.

Konkursos ir skanējušas himnas ar maniem vārdiem gan Aizkrauklei, gan Rēzeknes novadam, vārdi ir manā grāmatiņā. No 2013. līdz 2018. gadam savus dzejoļus publicēju dzejas almanahā «Rēzekne». Te atkal jāteic paldies Līvijai par iedrošinājumu.

Krājumā «Dziesmas Daugavai» ir trīs dziesmas ar maniem vārdiem (mūzikas autori – Artūrs Zemnieks, Arta Gūtmane-Hautala). Neaizmirstams ir pirmatskaņojums dziesmai «Staburadze» («Teiksmainā»), kas Aizkraukles kultūras namā notika mūzikas skolas lielā kokļu ansambļa un mūzikas skolas audzēkņu vokālajā pavadījumā.

Esmu piedalījies Ziemassvētku labdarības braucienos uz pansionātiem, kultūras namiem Aizkraukles novadā, kur muzicēja Aizkraukles mūzikas skolas pedagogi, pieaicināta spēlēt flautu bija arī vecākā meita Daiga. Mani darbi publicēti biedrības «Latgales ūdensroze», kuras biedrs biju no 2017. gada decembra līdz 2024. gada martam, izdotajā kopkrājumā «Balts kaķis baltā pasākā». Izlasāmi arī divos kopkrājumos, kas tapuši, sadarbojoties Ogres novada literāri radošajai biedrībai «Sirdsdomas», Īrijas latviešu literātu klubam «Baltie vārti» un biedrībai «Latgales ūdensroze», divos izdevniecības «Domu pārles» kopkrājumos.

Tava dzeja ir pārtapusi daudzās dziesmās.

– Jā, un manā jaunajā grāmatā ir septiņas dziesmas, kuru mūzikas autori ir Artūrs Zemnieks, Arta Gūtmane-Hautala. Bet dziesmai «Sauc mani rīti», kas bija rakstīta konkursam himnas izvēlei Rēzeknes novadam, melodijas au-

tori ir Rasma un Gunārs Igaunī. Artūra sieva Līga ir pielikusi roku, sarūpējama manu dzeju Artūram. Viņa ir vijolniece, abas ir vienaudzes ar manu vecāko meitu Daigu, kopā muzicējušas. Aizkraukles pusē darbojoties, braucot labdarības braucienos, braucot kā pavadošai kapellai dejotājiem pa Eiropu, sadarbība ir izveidojusies vienam caur otru.

Kuru dzejnieku dzejā aicinātu ielūkoties šajā rudenī?

– Kā jau teicu, ko lasu, to mīlu, bet, ja uzreiz jāpasaka, tad dziesminieku Valdi Atālu. Viņš šoruden skan manā galvā. Tie vārdi, ar kādiem viņš izsakās! «Es esmu mīlējis šo dienu, un vairāk nevajag nekā» vai arī par visskaistāko gadalaiku – Mīlestību... Kādā raidījumā Atāls pienāk pie ūdeņiem un ataicina viļņus, un viļņi nāk pie viņa... Ikreiz, kad esmu pie jūras, to atceros, sveicinos ar viļņiem, kā to dara Valdis Atāls. Tā mēs ietekmējamies viens no otra, arī no atālumā, tas nekas, ka dzīvē tuvumā nav būts. Lai viņam veselība un mīlestības gadalaiks neizstīkst!

Esi dzimusi pavasarī. Vai šajā gadalaikā tev top vairāk dzejoļu?

– Esmu piedzimis visšķaistākajā gadalaikā, tā pavasara rosība manī visu laiku mājā, tāpēc jau sirdī tie ābeļziedi raisās. Bet, par dzeju runājot, gluži tā nav. Visskaistākais gadalaiks dzejai man ir rudens, tad tas sentiments lien laukā vairāk. Jāpavada «Putnu» putni uz siltajām zemēm, jābaro, kas palikuši, jāgaida jauns pavasaris, kad atkal viss ēalos. Reizē ar putniem ieradīsies putnēni – mazbērni un dzīvosies vasarā laukos, skanēs gan koki, gan plāvas...

Tavs novēlējums laikraksta lasītājiem Dzejas dienās.

– Mīļo lasītāj! Es nevarēšu novēlēt tev neko vairāk, kā tikai to, ko Dievs devis. Prieku, lielu prieku skatīt, dzirdēt, sajūst un pašam radīt! Lielu Mīlestību skatīt, dzirdēt, sajūst un pašam radīt! Sviņēt dzīvi, saudzējot un mīlot! ▣

Foto no Latgales Kultūrvēstures muzeja Facebook lapas

19. jūlijā Latgales Kultūrvēstures muzejā Biruta Irbe svinēja savas pirmās dzejas grāmatas «Kad sirdī ābeļziedi raisās» atvēršanas svētkus

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Biruta Irbe: «Dzīvot dzejā ir skaisti»» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds